

BÜYÜKLERİMİZE KARŞI HÜRMET VE SAYGI

*Eûzubillahimineşşeytânirracîm
Bismillâhirrahmânirrahîm.*

*el-Hamdülillahi rabbilâlemin ve'l-âki-
betü li'l-müttekîn. Vessalâtü vesselâmü alâ
seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ec-
maîn.*

*İ'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-
kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi
hedyü muhammedin sallallahu aleyhi ve sel-
lem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle
muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve
küлле dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-mut-
tasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sel-
leme ennehû kâl:*

*بَجَلُوا الْمَشَايخَ فَإِنَّ تَبَجِيلَ الْمَشَايخِ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ فَمَنْ لَمْ
يُجَلِّهِمْ فَلَيْسَ مِنِّي*

*Beccilü'l-meşâyiha fe-inne tebcîle'l-
meşâyihi min iclâlillâhi fe-men lem yübeccil-
hüm fe-leyse minnî.*

*İbn Hibban, İbn Adî ve Deylemî Enes radi-
yallahu anh'ten rivayet etmişler.*

Ve kâle'l-cevzî lâ.

Geçen ki dersimizde kıyamet alâmetlerini beyan buyurdular. Onun için o kıyamet alametleri gelmeden evvel sizleri yapacağınız amellere teşvik hususunda gayret gösteriniz. Buna 3-5 hadis de ilave etti.

Nasıl bizim bir ömrümüz varsa, bütün hayat sahiplerinin hep ömürleri vardır. Kimisi doğarken ölür, kimisi az yaşar ölür, kimisi de çok yaşar ölür. Fakat herkes için bir ölüm mukadderdir. Gördüğümüz bütün eşyanın da bir ömrü vardır. Ufacık bir mahlukun ömrü ile bizim ömrümüz nasıl bir değilse, bizim ömrümüzle de göklerin ömrü böyle bir değildir. Ona bir gün gelecek o da bir gün hastalanacak ve ölecek. O hastalanıp ölmesinin gününü Allah'tan başka kimse bilmez. Fakat bazı alâmetler gösterilmiş, bunu kitaplarımızda suğrâ ve kübrâ, küçük alâmetler büyük alâmetler diyerekten beyan etmişler. Küçük alâmetlerin tamamı ile bittiğini rivayet ederler.

Şimdi kala kala büyük alâmetlerden bazıları kalmıştır. Onun için onun gününü kimse tayin edemez. Nasıl kendi ecelimizi tayin edemediğimiz gibi dünyanın ömrünün de ne zaman olacağını tayin edemeyiz. Onun için bize

düŖen vazife, vazifemiz neyse insanlık ve İslamlık, onu yapmaya elden geldiği kadar gayret etmeye çalışabilmek. Bunun için sadakayı çok vermeye teşvik buyurmuşlardı.

şimdi bugünkü dersimizde de büyüklere karşı hürmet ve saygıyı tavsiye etmektedir. Büyüklere karşı hürmet ve saygı. İsterse bu büyük ilim sahibi olsun isterse olmasın. Demek ki İslâm'da çok yaşamış, sakalını ağartmış, yaşı ilerlemiş, beli bükülmüş ihtiyar bir insan. Bilgisi var yok o başka mesele. Bilgiye ait değil. Bu yaşlı insana, Müslümanlıkta böyle devam etmiş yaşlanmış, ihtiyarlamış bir insana küçüklerin hürmet ve saygı göstermesi insanlık icabındandır.

Onun içindir ki bizim şu yokuşların başına eski geçen insanlar birer vakıf binalar kurdurmuşlar. Bu binalarda meccânen oturacak o adamlar, yalnız oradan bu yokuşu çıkamayacak olan ihtiyarları kollarından mı tutacaklar, arabaya mı bildirecekler, arkalarına mı alacaklar, vazifeleri o. O yokuştan çıkamayan ihtiyarları kolundan tutup çıkarabilmek için adam oraya vaktiyle vakıf bina yapmış. Bunun gibi hayırlar çoktur.

Binâenaleyh bize büyüklerimize karşı saygı göstermek insanlığın ve İslâm'ın icabıdır. Yoksa ona münasebet olmayan, hatta insan bazen işitiyor babasına filan da münasebetsiz sözler söylemiş insanlar. Hiç bunlar dile alınacak şeyler değildir tabiatıyla. Bu hürmet ve saygı aynı zamanda Allah'a olan saygının iktizasındandır.

Her kim bu saygıyı büyüklerine karşı göstermezse, büyüklerine karşı bu saygıyı göstermeyen insanların İslamlıkdaki nasipleri çok az. *Fe-leyse minnî* dediği, “Bizden değildir.” demek yani benim yolumda yürüyen tam bir müslüman değildir demek o. Bu benim yolumda giden tam bir müslüman değil, hakiki bir müslüman değil.

Onun için büyüklere karşı daima saygı, hürmetten insan kendini mecbur tutmalıdır. Hele bir de ilim sahibi olursa bu yaşlı, bir de akraba-i taallukatından babası anası, nenesi gibi kimseler olursa onlara yapılacak hürmet ötekilerine yapılacak hürmetten daha âlâ ve üstün olması iktiza eder.

بِحَسَبِ الْمَرْءِ إِذَا رَأَى مُنْكَرًا لَا يَسْتَطِيعُ لَهُ تَغْيِيرًا أَنْ يَعْلَمَ
اللَّهُ أَنَّهُ لَهُ كَارَةٌ

Bi-hasbi'l-mer'i izâ raâ münkeran lâ yes-tetîu lehû tağyîran en ya'lemallâhu ennehû lehû kârihun.

İnsana kâfidir ki, bir fenalık görüyor fakat o fenalığı çevirmeye gücü yetmiyor.

“Gücü yetmiyor, bunun için o adam için kâfidir ki.” *En ya'lemallâhu ennehû lehû kârihun.* “Yâ Rab! Ben bunu sevmiyorum, bu işi. Bu işi sen biliyorsun ben sevmiyorum, içimden sevmiyorum. Fakat bunu değiştirmeye de elimden gelmez, gücüm yetmez.” demesi de insanın o tağyiri yapabilmiş insan gibi sevap alır buyurmuş. Kâfidir onun için bu.

Halbuki kitabımız olan Kur'ân-ı Azimüş-şan'ın birçok yerlerinde gelir ki *emr-i bi'l-mâruf nehy-i ani'l-münker* için bizi teşvik etmektedir. Bu her cumada da hatipler tarafından tekrar edilir durur bize. Fakat tabi zamanına göre ve vazifelilere göredir bu vazife. Vazifeli olmayan insanlar böyle kalpleriyle, “Yâ Rabbi! Ben bu işe razı değilim, ben bu işi sevmiyorum. Bu sana karşı olan isyandan razı değilim, beni bundan mahzur tut. Beni affeyle!” diyerekten içinden böyle şey yaparsa bu da o kendisini bu suretle kurtarmış olabilir.

بِحَسْبِ أَمْرِي مِنَ الشَّرِّ أَنْ يُشَارَ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ فِي دِينٍ
أَوْ دُنْيَا إِلَّا مَنْ عَصَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى

*Bi-hasbi'mriin mine's-şerri en yuşâra
ileyhi bi'l-esâbii fî dînin ev dünüâ illâ men
asamehullâhu teâlâ.*

“İnsana şer olarak kâfidir ki, gerek dinen gerek dünya cihetinden ‘Şu falan adamı görüyor musun?’ [diye parmak ile gösterilmesi.]”

Mesela zengin, çok büyük servetli, hayır sahibi bir insan herkes tarafından tanınıyor ve biliniyor ve birbirlerine hepsi onu gösteriyor, “Şunu görüyor musun, çok iyi adamdır, çok büyük adamdır. Çok hayırsever bir adamdır.”

Öteden bir alim geçiyor, “Görüyor musunuz şu efendiyi! Ne kadar bilgindir, ne kadar sofudur, ne kadar zahittir, ne kadar derviştir.” diye böyle birbirlerine insanlar gösteriyor.

“Bu insanlar için şer olarak kafidir diyor. Bu gösterme insanlara şer olarak kâfidir.”

Çünkü insan haddizatında nefis sahibidir. Nefis sahibi olduğu için bu göstermeden hoşlanır, memnun olur, koltukları kabarır. Bu sefer Allah için yaptığı şeylerin bazılarını da insanlar için yapmak için, “Beni methetsinler, gösterileyim, sevileyim.” diyerekten bazen böyle

gösteriş ile de bazı şeyler yapmaya kalkar ki o zaman makbul olmaz o.

[*İllâ men asamehullâhu teâlâ.*] “Binâenaleyh şer olarak buna kâfidir denmiş de o zaman ancak Allahu Teâlâ'nın korudukları müstesna.”

Yani öyle insanlar vardır ki isterse dünya onu tanısin bilsin umruna gelmez. O büyük dağlar gibi yerinden kıyılamaz. Her işini Allah için yapar. Ama küçükler böyle rüzgarın altındaki tozların dumanların uçtuğu gibi rüzgar ne taraftan giderse o tarafa doğru savurur onu. O ufaklık iktizası.

Bunu, Said isminde ashab-ı kiramdan bir zât varmış, ona demişler ki;

“Herkes seni böyle gösteriyor, sen de bu gösterilenlerin arasındasın. Herkes, sen geçerken parmakla seni gösteriyor ki şu büyük bir adamdır.”

Bu Said'in tabi lakabını koymamış da hangi Said olduğu bilemiyoruz ama hangisi olursa olsun büyüklerin hepsinin menakıbları haddinden fazladır. Söylemekle bitmez her yerde. O zât demiş ki;

“Yok, öyle sizin bildiğiniz gibi değildir. Bu dininde fâsık ve mübtedî olan insanlar, bid'at sahibi olan insanlar.”

Bid'at, Peygamberin istemediği, kitabın razı olmadığı şeyleri icat ediyor. Onun için herkes onu gösteriyor ki şu mucit, bak neler icat etti. Kimsenin yapamadıkları şeyleri yapıyor, yapıyor. Öteki de fasıklığı fıskı ile meşhur, şöhret almış. Fıskı ile şöhret almış şu adamı da görüyor musunuz. Ne ayyaşdır, ne sarhoştur, ne çapkındır, ne şöyledir ne böyle, neyse. Onun hakkındaki şeyleri birbirlerine gösteriliyor. O da önemli. Yoksa dininde şöhret almış, imanı kavi olan insanlar için değildir demek istemiş.

بِحَسْبِ أَمْرِي مِنَ الْإِيمَانِ أَنْ يَقُولَ:
رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا

Bi-hasbi'mriin mine'l-îmâni en yekûle radîtü billâhi rabben ve bi-muhammedin rasûlen ve bi'l-islâmi dînen.

Taberanî *Evsat*'ta İbn Abbas'tan rivayet etmiş.

“Kişiye iman cihetinden kâfidir ki, *lâ ilahe illallah Muhammedun Resûlullah* diyen insana kâfidir ki.”

Tabi birçok şeyler varsa da içlerinden birisi de budur.

Radîtü billâhi rabben. “Yâ Rabbi! Senin bana Rab oluşun bana kâfidir.”

Senin bana Rab oluşun benim için kafidir. Sen benim Allah'ımsın, bu bana kâfi.

Niçin?

Her şeyi yaratan sensin. Beni yaratan sensin, muhtaç olduğum her şeyi veren de sensin. Herkesin ki de sensin. Yalnız benim de değil yerin göğün bütün varlıkların sahibi sensin. Binâenaleyh ben senden razı oldum. Senin benim Rabb'im oluşundan ben razı oldum. Bir.

Ve bi-muhammedin rasûlen. “Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i de bize peygamber olarak gönderdin, ben ondan da razıyım.”

O da bize çok güzel yol gösterdi. Onun gösterdiği güzel yol üzerinde olduğumuzdan ondan da razıyım.

Bu insanlar arasında çok münasebetsiz insanlar bulunuyor.

Allah cümlemizi affetsin.

Tabi zaman-ı peygamberîde de olduğu gibi bugüne kadar onların silsilesi devam et-

mektedir. Nasıl ki zaman-ı saâdette Peygamberimize bazı müfteriler, bazı münasebetsiz sözleri söylemekten geri kalmadılar. Bugün de yeryüzünde onların evlatları var. Aynı iftirayı bugün de yapmaktan geri kalmazlar. Ama bize düşen *ve bi-muhammedin rasûlen* [demektir.] *Sallallahu aleyhi ve sellem* bize en güzel yolu göstermiştir. Onun güzel yolundan daha iyi bir yolu kimse gösteremez. Çünkü gösterdiği yol Allahu Teâlâ'nın ona gösterdiği yoldur.

E Allahu Teâlâ'nın gösterdiği yoldan daha güzel bir yolu kim gösterebilir?

Ufacık bir aklı olan insan düşünürse der ki;

“Evet bu mülk Allah'ın mı?

Evet Allah'ın.

Bizi yaratan?

Allah!..

Bu kitap kimin?

Allah'ın.

E bu yolu bize gösteren kim?

Allah.

Eh artık O'nun yolundan da daha iyi bir yol vardır diyebilecek insanın herhalde ya aklı yoktur ya kafası yoktur.

Allah muhafaza etsin.

Ve bi'l-islâmi dînen. “Ben Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*’den razı oldum. Senden de razıyım, senin bize gönderdiğin İslâm dininde de razıyım.”

Radîtü billâhi rabben ve bi-muhammedin sallallahu aleyhi ve selleme rasûlen ve nebiyyen ve bi'l-islâmi dînen.

Bu müteaddit lafızlarla da gelmiştir bu hadîs-i şerîf.

“Ha İslâm dininden de razıyım yâ Rabbi!”

a. İslam Dini Ve İnsanlar Arasındaki Bağ

İslâm dini ne yapar?

İslâm dini insanları birbirine bağlar, kaynaştırır, saygı sevgi gösterttirir, Allah'a karşı da itaat yaptırır. İslâm İslâm'ın dış yüzü iman iç yüzüdür. Yani kalp, ciğer, böbrekler nasıl insanın içinde lazım bir uzuv ise, iman da insanın içinden böyle bir uzuvdur. Allah'a inanmak, peygambere inanmak, kitaba inanmak, meleklerine inanmak, âhiret gününe inanmak, âhiretten sonra öldükten sonra dirileceğine, hesap kitap yapılacağına, cennete cehenneme inanmak imanın iktizasıdır. *Lâ ilahe illallah*

Muhammedün Resûlullah diyen bir insan muhakkak bunları da kabul etmiş olmalıdır. Kabul etmezse dediği *lâ ilâhe illallah*ın kıymeti yoktur o zaman. Sahtekâr olarak söylemiştir. *Lâ ilahe illallah* diyen insan, imanın şartı olan altı tane *Âmentü billahi...* kabul etmiş demektir o. Onu kabul etmeden iman iman olmaz.

İşte onun için, *radîtü billâhi rabben ve bi-muhammedin sallallahu aleyhi ve selleme rasûlen ve bi'l-islâmi dînen*. “Muhammed Resûlullah’ı rasulen, İslam’ı da dinen”.

Şimdi *lâ ilâhe illallah* dedikten sonra *Muhammedün Resûlullah*’ı demese insan müslüman olur mu?

Olmaz. Mutlaka *lâ ilâhe illallah* diyen insanın da *Muhammedün Resûlullah* diyerekten Resûlullah’ı kabulünü ikrar etmesi lazım. Bu ikrarı yapmadıkça imanı tamam olmaz.

Bu 32 farz diyorlar ya bunlara. Bu 32 farzı her müslümanın bellemesi ve çocuklarına da belletmesi farz-ı ayındır. Farz-ı ayındır! Namaz nasıl farz ise bu 32 farzı belleyip çocuklarına da [belletmesi lazımdır.] Bunu akşam mı [yapar artık gündüz mü yapar.] Otuz iki tane çok değil ki! Bir şiir tarzında, bir şey halinde

tekrarlarsın akşam, sofrada duası yapıldığı gibi bunu da tekrarlar:

Allah'a iman altıdır. Âmentüdür, işte meleklerine, kitaplarına... der. İslâm'ın şartlarından namazın şartı şu kadardır, orucun şartı bunlardır, zekatın şartı bunlardır, abdestin şartı bunlardır, guslün şartı bunlardır. Bunları da böyle sayıverirse 32 farz burada tamam olur. Bunu bilmeyince insanın imanı sahih olmaz. İmanın sıhhati için, nikahın sıhhati için bu 32 farzı bellemek şarttır. Ama yapmak meselesine gelince, yapmak meselesinde yaparsa sevap kazanır, yapamadığı takdirde günahkâr olur.

بِحَسْبِ أَحَدِكُمْ إِذَا قَضَى صَلَاتَهُ أَنْ يَضَعَ يَدَهُ عَلَى فِجْهِهِ،
وَيُسَلِّمَ عَلَى أَخِيهِ عَنْ يَمِينِهِ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
وَبَرَكَاتُهُ وَعَنْ شِمَالِهِ مِثْلَ ذَلِكَ

Bi-hasbi ehadiküm izâ kadâ salâtehu en yedaa yedehu alâ fehizihi ve yüsellime alâ ahîhi an yemînihi: es-selâmü aleykküm ve rahmetullâhi ve berekâtühu ve an şimâlihi misle zâlike.

Taberanî Câbir b. Semüra *radiyallahu anh'*ten rivayet etmiş.

Bir insan namazı kılar, iki rekât veya dört rekâttır. Kıldıktan sonra tahiyat denilen ikincide oturur, fakat iki rekâтта ikincinin arkasından *Allahümmesallileri* de okuruz. *Allahümmesallileri* de okuduktan sonra dua da edersek daha âlâ olur.

“O duanın arkasından.” *Ve yüsellime alâ ahîhi an yemînihi*. “Elleri dizlerinde olduğu halde sağına, sağ tarafındaki mü’min kardeşlerine ve meleklerle de dua ederekten içinden niyet eder ve öylece *es-selamu aleyküm ve rahmetullahi ve berekatuhu* der”.

Biz *es-selamu aleyküm ve rahmetullah* diyoruz. *Ve berekatühü* de derse daha eftal demektir.

es-Selamu aleyküm ve rahmetullahi ve berekatuhu.

Soluna da döner solundaki kardeşlerine, meleklerle ve aynı surette *es-selamu aleyküm ve rahmetullahi ve berekatuhu* demesinin lazım geldiğini *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bu hadîs-i şeriflerinde, Taberanî’nin Cabir *radıyallahu anh* tarafından rivayetinde beyan buyurmuştur.

بِحَسْبِ أَمْرِي يَدْعُو أَنْ يَقُولَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي

وَأَنْخِئِنِي الْجَنَّةَ

Bi-hasbi'mriin yed'û en yekûle allâhümme'ğfirlî ve'rhamnî ve edhilni'l-cennete.

Bu da Taberanî'nin Saib b. Yezid tarafından bildirilen bir hadis.

İnsanlar Cenâb-ı Hakk'a tabi çeşitli dualar yaparlar. Herkesin içi bir değildir. Bazı insanların içi çok açıktır, çok güzel dualar yaparlar, yalvarırlar Cenâb-ı Hakk'a, gözlerinden yaşlar akıtırlar ve dinleyenleri de ağlatırlar. Güzel dualar yaparlar. Fakat herkes buna muktedir değildir. Muktedir olmayınca en kısa yolunu Cenâb-ı Peygamber bize böyle göstermiş.

Allâhümme'ğfirlî ve'rhamnî ve edhilni'l-cennete.

Üç kelime, üç cümle.

Allâhümme'ğfirlî. “Yâ Rab! Beni mağfiret eyle!” *Ve'rhamnî.* “Bana acı yâ Rab! Merhamet eyle!” *Ve edhilni'l-cennete.* “Beni cennetine koy yâ Rab!”

Herkes için diyebilmesi en kolay olan şu güzel duayı Cenab-ı Peygamberimiz [öğretmiş,] duaların çeşidine bedeldir demek. Çok

dualar yapıldı ya, hülasası budur yani. Mağfiretini istemektir, sonra ikincisi de Cenab-ı Hakk'ın merhametini istemek, üçüncüsü de netice olaraktan cennete koymasını istemektir. Çok söz söylersin fakat altındaki maksat bu üçten ibaret. Mağfiretin, rahmeti ilahiyeye mazhariyetin ve cennete girişin. Eh bu da bu üç dua ile olur;

Allâhümme'ğfirlî ve'rhamnî ve edhilni'l-cennete.

Cenâb-ı Hak kabul buyursun inşaallah.

بَخِّ بَخِّ لِحَمْسٍ مَا أَثَقَلَهُنَّ فِي الْمِيزَانِ! سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ
لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
وَالْوَالِدُ الصَّالِحُ يُتَوَفَّى لِلْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فَيَحْتَسِبُهُ

Bah bah li-hamsin mâ eskalehünne fi'l-mîzâni sübhânallâhi ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekberu ve'l-veledü's-sâlihu yüteveffâ li'l-mir'i'l-müslim fe yahtesibühu.

Bah bah! Bizim Türkçemizde mukabili olmayan, “Yeter! Aferin! Maşallah!” gibi şeylerle kastediliyor ki;

Li-hamsin. “Beş şeyi söyleyen insana, beş kelimeyi söyleyen insana, ‘Yeter artık! Yeter artar!’ tabiri, “Ona aferin! Ona maşaallah!”

Fi'l-mîzan. “Yani o beş şeyi söyleyen insanların mizanında çok ağır olur, ona yeter artar ve onu selamete eriştirir.”

Neymiş?

Sübhanallah ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekberu.

Sübhanallahi ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber diye yaptığımız tesbih bu beş kelimededen ibarettir ki fadâilini söylemeye dilimiz kâfi gelmez.

Buna her müslüman kardeş alışmalı ve her gün hiç olmazsa 100 kere söylemelidir. Ve bunun arkasına *lâ havle ve lâ kuvvete illa billahi'-aliyyi'l-azimi* eklerse, bu da ayrı bir tesbihtir, daha âlâ olur.

Onun için bir namaz kılarız. Bazıları her gün kılar, bazıları haftada kılar, bazıları ayda kılar, bazıları mübarek gecelerde kılar, bazı insanlar kılamazlar bile. Bu namazı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* dört rekât olarak tavsiye buyurmuşlar. Bu dört rekât namazın içerisinde bu tesbih 300 defa okunur. On beş ayakta okunur, 15 rükuda okunur, 15 sec-

dede okunur, oturakta okunur, ayakta okunur.¹ Netice itibariyle dört rekâta 300 defa bu tesbih okunmuş olur ve bunun sevabının da çokluğunu beyan etmeye güçleri yetmemiş yazanların. Sevabı pek çoktur.

Zaten bir tesbihin sevabını yer gök almıyor ki biz tarif edebilelim. Yeri göğü dolduran, sevabı yeri göğü dolduran, mizanda en ağır gelen bir şeyin sevabını mükafatını nasıl biz bildirebiliriz?

b. İslam Dini Ve İnsanlar Arasındaki Bağ

Allah'ı tesbih bu.

Sübhānallah! “Yâ Rabbi! Ben seni tenzih ediyorum bütün eksik sıfatlardan, noksan sıfatlardan. En âlî sıfatlarla taltife şayan sensin. Takdise şayan sensin!” diyerekten Cenâb-ı Hakk'ı böyle tesbih eden insan, hamd eden, tekbir eden, tevhid eden zâtın sevabı indi ilahiyede çok yüksektir. Onun için her müslüman kardeş bunu günde 100 kere okumayı vazife edinmelidir. Beş dakika sürer. Beş dakika sürer, sabah namazının arkasından da olur, evde de olur, camide de olur, yolda giderken de

---

¹ Burada farklı bir tarif oldu. Belki gözden geçirmek gerekebilir.

olur, otomobilde de olur, vapurda da olur. Al tesbihcağzını eline, boş boş âlemle konuşacağına veyahut âlemin boş sözlerini dinleyeceğine [bunu söyle.]

Gazete okumakla saatlerce vakit geçirir insan, radyo televizyonda saatlerce vakit geçirir insan beş paralık sevap almaz. Fakat bu tesbih ile meşgul olursan sevabın kıyamet gününde, bu tesbihe devam eden insanların sevabından daha çok sevaplı insan bulunmayacak.

Bak artık işte!

En çok sevabı olan insan bu tesbihlere devam eden insanlar olacak. Ama sen 100 defa okumuşsun öteki de 200 defa okunmuş. Elbette o 200 defa okuyanın ki daha âlâdır.

Kıyası da var;

Sübhanallahi ve bi-hamdihî subhanallahi'l-azim.

Bu da kıyasıdır. Bunu da hiç olmazsa yine 100'den aşağı olmamak suretiyle buna da devam etmeli demişler. Hatta bunu bir insan günde 1.000 kere okursa onun canını bizzat Allah alırmış. Meleklerine, Azrail'e filan havale

etmezmiş. Günde 1.000 kere okumak şartıyla, ne büyük tebşirattır bu!

Hadisin altı bu.

Ve'l-veledü's-sâlihu. Bir de insan işte biliyorsunuz ki gerek erkek gerek kız çocuğu birer evlat bırakıyoruz yeryüzünde. Bunlar insanın mâbil hayatı olan ekmek gibi ileriye doğru mesela 50 sene, 100 sene, 300 sene, 500 sene adının anılmasına vesile olur. Bunun silsilesi filan filanlardır derler. Bu çocuk vasıtası ile senin adın anılır durur. Mesela bizim büyüklerimizin adlarını biz her an anıyoruz ama aradan binlerce sene geçmiş. Geçmiş ama bir anane ile bize kadar gelmiş olan o silsileyi anmak bizim için bir şeref ve devlet oluyor. Ecdadımızı, şimdi bizim bildiğimiz ecdadı ana baba cihe-tinden hiçbirimiz bilmeyiz. Tek bilsek babamızı bir de dedemizi biliriz. İkinci dedemizi sorsalar kimse bilmez. Üçüncü dedeyi, dördüncü dedeyi bilen çıkmaz.

Neden?

Ne kadar alakadarsızlık bu. Halbuki nasıl bize bir secere geldiyse ta Peygamberimize kadar büyüklerimizi tanıyoruz. O büyükleri-

mizi tanıdığımız gibi biz de ecdadımızı tanımamız lazım gelir. Ben filanın oğluyum, babam filan, babam filan... O da Resûlullah'ın filan oğlundan yahut filan kimseden dünyaya gelmiş bir insandır diyerekten birer şeceremiz olup bunları bilmemiz lazımken bunu kimse yapmamış bugüne kadar.

Dün başıma gelen bir vakıa. Bir kardeş geldi pürtelaş. “Aman hoca efendi! dedi, ama kapıda arada bekliyor. “Buyrun, bizim bir nikâh kıymaya gideceğiz. Çocuk Almanya'dan geldi, bir hanım getirmiş alman hanımı. O da şimdi müftülükte. Müslüman olduğu tescil edildi. Yalnız iş bir sizin nikahınıza kaldı.”

“Dur!” dedim, “Acele etme bakalım nasıl şey bu?”

İşte gelmiş alman kızı müslüman olmuş orada da. Burada da tescilini yaptırmışlar, kelime-i şهادeti filan öğrenmiş.

Şimdi de kendisine bir nikâh kıydırmak istemişler. Tabi resmi nikâh da onun Almanya'dan sorulması lazımdır “Bu kimdir?” diyerekten. Oradan gelecek cevaba göre [karar verecekler.]

Demişler, “Bu şimdi olmaz.”

Ya?

İşte oradan gelecek cevap da, ondan sonra nikâh kıyılacak, resmi muamele de bu şart.

E ne yapalım?

Bir hocaefendiyi bulalım yaptıralım bu işi.

“Olmaz.” dedim, “Sonra ceza olur bize.”

Şimdi olmayınca adam gitti, çocuk geldi bu sefer yalvarmaya, “Hocaefendi! Ne olursun, kıyıver bizim nikahımızı.” dedi.

“Neden oğlum?” dedim.

“Çünkü hanım hamile.” dedi.

Bak arkadaş!

“Hanım hamile çocuk gelecek, çocuk dünyaya nikahsız gelmesin. Nikahı kıy da öyle gelsin.” dedi.

Olan olmuş zaten, olan olmuş!

Sen hiç düşünmedin mi bunu?

Gayrimeşru bir çocuk şimdi bu.

Nikah olmadan çocuğun dünyaya gelmesi ne demek?

Bu kadar hesap yapamıyor insan, nasıl gitmiş orada çalışıyor, okuyor?

Okuyan çocuk bu da. Okuyor, orada çalışıyor da hâlâ nikahın çocuk dünyaya gelmeden evvel olursa olur biter bu iş diyor.

Çocuk gelmedi ya, ama yakında gelecek. Gelmeden evvel nikâh kıyılırsa çocuk meşru olacak!

Sapıklığa bakın!

Allah muhafaza etsin.

Şimdi şeceremiz bizim nasıl olsun ki bakalım ileriye doğru neslimiz nasıl geliyor bizim; temiz mi değil mi, gayri meşru mu?

Sana Allah selamet versin!

Tabi oraya gidiyor gençlerimiz, kaldıkları evlerde nasıl münasebetleri oluyorsa birer ecnebi buluyorlar evleniyorlar. Bu evlenme de gâvur olsa zararı yok. Mesela alman alman olarak kalır, müslüman olmaz. Müslüman olmasa da bir müslüman o alman kızını alabilir. O protestan mıdır ortodoks mudur, hangisi olursa olsun yani din sahibidir. Bir Musa yahut bir İsa, Bir İncil bir Tevrat bir Allah diyor. Ama Allah'ı üç biliyor beş biliyor. Allah vardır diyor.

Şimdi Allah vardır diyenle Allah'ı inkâr eden bir olur mu?

Bu Allah yoktur diyor ve kitap ve peygamber de tanımıyor. Kitap ve peygamber tanımayan bir kimsenin kızı ne olursa olsun onunla evlenmek câiz değildir. Caiz değildir! Alman, İngiliz, Fransız ne olursa olsun Allah Peygamber tanıyor, kitabı da var İncil, Tevrat, Zebur neyse, onlardan birisini tanıyor. Onun nikahı câiz. Fakat adı Ayşe veya Fatma ama Allah Peygamber tanımıyor, Kitap tanımıyor, bununla nikâh katiyen câiz değildir. Bunu bilmek hepimize borçtur, 32 farzın içerisinde bunlar da.

Onun için;

Ve'l-veledü's-sâlihu.

Veled-i sâlih kim, hangisidir?

Allah'ı kabul etmiş, peygamberi kabul etmiş, İslâm dinine girmiş. İslâm dini üzerinde yürüyen evlat salih veled, salih insandır. Kusurları yok demek değildir bu. Kusuru da vardır, vardır ama İslâm dininin üzerine olduğu için veled-i salihdir.

Onun için bu veled-i salihleri istemek de, ölümden sonra bizim defterlerimize yazılacak hasenata bunlar vesile olacaktır. Bunu biz nasıl bıraktıysan iyi veya kötü bir şey öğrettik.

Ama bu kötü için değil de iyi olarak öğrettiğimiz insanın kıldığı namazlar, tuttuğu oruçlardan, verdiği hayr u hasenâtlardan, okuduğu şeylerden neler yapıyorsa hayırlardan, hepsinden pederinin defterine bir hisse yazılır.

Hocaların ki de böyledir. Hoca okumuş çocuğu da okutmuş, öğretmiş. O çocuğun kazandığı sevap hocasının defterine de bilvesile geçirilir. Yapılan bu gibi cami, medrese vesair hayrât u hasenâtların da sevabı yine yapanların defterine hiç istemeden geçirilir.

Onun için bu gibi hayırlara ve bu gibi evlatlara özenmeli ve Allah'ın verdiği bu lütuftur. Bir evlat dünyaya gelirken şükretmek üzere bir babanın borcu onun için iki kurban kesecek. İki kurban, akika diyorlar buna.

Sebebi?

Bu evlat ne kadar kıymetli bir şeydir ki, “Yâ Rabbi! Sen bunu bana eksiksiz olarak verdin.”

Aklı olmasa, gözü olmasa, azası eksik olsa, ne azaptır demi ya?

Bütün hayat boyunca onun azabı insanı azaplandırır durur. Ama böyle nur gibi bir evlat vermiş, azası tam tekmil, akli fikri yerinde.

“Şükrenlillah! Yâ Rabbi! Bu evladıma şükür olmak üzere bunu akika kurbanı diyerekten kesiyorum.” dersin fakir fukaraya, eşe dosta yer ve yedirirsin demişler.

Bunun için evlâd-ı salih çok aranır bir şeydir. Bu evlatların iyi oluşu da babaların iyi olmasına işarettir. Babalar iyi olduğu takdirde evlatlar da onlara göre iyi olacak.

Dün Cumayı bir camide kalmıştık, başka bir camide. O caminin vâizi vaaz ediyor, temizlikten bahsediyor. Temizlik İslâm'da işte şöyledir, işte kuyulardan sulardan bahsediyor. Dedim ki;

“İyi hocaefendi, çok güzel. Ne kadar bir pislik kuyusuna düştük. Üstümüz başımız berbat oldu. Fakat ister hamama gidelim ister evlerimizde sular var işte. Yıkarsın, bir kalıp sabun tertemiz yapar bizi. Üstümüz başımız pisseye çamaşırını da değiştiririz bir yenisini giyeriz yine tertemiz oluruz kurtuluruz. Kolay bir iş, bu kadar üzerinde durulacak bir şey değil.”

Fakat orada tavuğun temizliği nasıl olur diyerekten tavuklara da geçti. Tavuğun temizliği. Bugün çarşıda kesilen tavukları yemek câiz değil. Çünkü onları kesen insanlarda

İslâmî akideler çok zayıftır. O işin kolayına kaçar. Keser hemen sıcak suya batırır, o pisliği ile beraber yolmaya başlar. O içinin pisliği etine de sirayet eder. O etine sirayet eden pislik artık bir daha temizlenmez. Atmak lazım onu. Onu tekrar suda yıkayalım temiz olsun, olmaz. Emmiştir bir kere o etler içeriye o pisliği, artık onu atmaktan başka çare olmaz.

Bu böyle iken, insanın şimdi temizliğini anladık, su temizleyecek pâk edecek, oldu.

Fakat vücudun temizliği nasıl olacak, için temizliği?

İçin temizliği paraya bağlı. Paranın temizliği helal olması şart. Helalin de *tîyb* olması şart. Haramdan kazanılan paralarla, hile ile kazanılan paralarla, ihtikârlarla kazanılan paralarla, yalan yeminlerle kazanılan paralarla beslenen vücut pistir. O vücudu temizleyici ancak ateştir.

Mesela bıçağın temizliğinden de bahsetti hocaefendi. Bıçağı demirci yapmış, su verecek, fakat vereceği su pis. Bıçağı o pis suya batırıyor bıçak pisleniyor. Bu pis suyu alan bıçakla artık ekmek yemek, öteberi kesmek câiz değil.

Ya nasıl temizlenecek?

Tekrar o ateşe girecek, kızaracak, temiz bir suda üç defa sulanacak, ondan sonra temiz olur dedi. Ki böyledir.

E bizim şimdi vücudumuzu nasıl temizleyeceğiz?

Yani derilerimizi içimizi nasıl temizleyeceğiz?

Çünkü haram yemişiz, faiz yemişiz. Kumardan yemişiz, içki satmış parasını yemişiz. Ne kadar günah şeyler varsa satmışız. Yalan söylemişiz, hile yapmışız. İhtikâr yapmışız, kandırmışız parayı kazanmışız ama. O paralarla da biz de besleniyoruz çoluk çocuğumuzu da besliyoruz. Bu çoluğun çocuğun da vücudu pis, bizim de vücudumuz pis.

Onun için pis yemeklerle beslenen vücuttan hayır gelmez. Namaza niçin gelmiyorsun, orucu niçin tutmuyorsun, niçin kötü işleri işliyorsun, demeye hakkımız yok. Çünkü vücut onunla yetişmiş. Onunla yetişen o eczâlar onunla nemalanmış, artık ondan başka çare olmaz.

Ya nasıl olacak?

Candan bir tevbe istiğfar, hak sahipleri ile haklaşacaksınız. O kötülüklerin hiçbirinden de artık bir daha yapmamak üzere el çekeceksin. Cenâb-ı Hak'tan da “Yâ Rab! Mağfiret et de merhamet de et de, işte bunlar oldu bitti ama ben bundan sonra yapmayacağıma sana söz veriyorum.” diyerekten Allah ile bir ahd ü peyman edersen Cenâb-ı Hakk'a, eh ne mutlu. İnşallah afvı me'mûldur.

Fakat şimdi vücudu böyle temizledik, hadi tevbekâr olduk. Bir insan yalnız vücuttan da değil ki. İnsanın bir de ruhu var canım. Canı var bir de insanın, ruh var. Bu ruhun da temizliği var. Kalbin temizliği lazım, ruhun temizliği lazım, cesedin de temizliği lazım. Cesedi temizlemek öyle su ile olsa ne âlâ. Suyu temizlemek olsa, gideriz bütün gün denizde yıkanır yıkanır geliriz. Havalarda da sıcaktır tertemiz oluruz.

Fakat olur mu?

Olmaz ki! Haramlarla beslen sonra denizden çıkma istersen balıklar gibi, para etmez. Mutlaka helal lokma [ile belenmek gerekir.]

Helal lokma da [nasıl olacak?]

Ezan okunuyor, Allahuekber Allahuekber! diyor. Sen de dükkandasın, fakat dükkanını kapayıp da bu daveti ilâhiyeye icabet edemiyorsun.

Neden edemiyorsun sebebini ara bakalım?

Cuma günü Cenâb-ı Hak; *fes'av ilâ zikrilah* diyerekten cuma için emir veriyor.

Cuma günü dükkanını açmış, kârıyla alışverişiyle para kazanacak. Herkes gidecek o açık kalacak para kazanacak. Yahut kapasa bile camiye gelmiyor, işine gitmiyor. Bu emri ilahinin zamanında kazandığı paralar helal değildir ki. *Tîyb* değildir. İncelikleri uzun.

Onun için ruhun temizliği, kalbin temizliği mühim meseledir.

Niçin biz birbirimizle kavga ediyoruz, niçin birbirimize küsüşüyoruz, niçin birbirimizin hakkına tecavüz ediyoruz, ne için birbirimizi sevmiyoruz?

Sebepleri araştırınca, sebeplerinin hepsini buralarda saklı. Çünkü helalden vücut beslememişiz, günahlarla yetişmişiz, bu günahlarla haramlarla yetişen vücut tabi birbirlerine karşı envai fenalığı işlemekte zorluk çekmiyor.

c. Kardeşlik Bağlarını Güçlendiren Selam

Şimdi bakınız bahîli anlatıyor.

بَخِيلُ النَّاسِ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ

Bahîlü'n-nâsi men bahile bi's-selâmi.

Bahîlü'n-nâsi. “Nâsın sıkısı, bahîli.”

Kimdir, kime dersiniz?

“İşte filan adamdır, on para vermez kimseye.” der. “O bahîl bir adamdır, işte şu kadar hayır yaparız gideriz isteriz. Başından savar bizi hiçbir şey vermez, verse de ehemmiyetsiz bir şeydir.”

Asıl o değil bahîl.

Bahîlü'n-nâsi men bahile bi's-selâmi.

“Allahu Teâlâ'nın selamını kıskanan adamdan daha bahîl adam bulunmaz.”

Ne olacak, *es-selamu aleyküm* diyeceksin çok bir şey değil! Müslüman kardeşini gördüğün vakitte, gittiğin vakitte, ayrılırken *es-selamu aleyküm. Ve rahmetullahi ve berekatuhu* dersen daha âlâ. O da *ve aleyküm selam ve rahmetullahi ve berekâtüh* [diye cevap verecek.]

Selamı vermek sünnet almak farz. Selam vermek sünnettir ama sünnetin sevabı farz sevabından fazladır sevabı.

Niçin?

Onun da sevap almasına sebep oluyor selam verdiğiinden dolayı.

En bahillik Allahu Teâlâ'nın selamını kıskanmaktır.

“Günaydın!” dedik hocaefendi?

İstersen ne dersen de.

Sabah şeriflerin hayır olsun!

Olsun.

Merhaba!

Merhaba!

Bu çoktan beride, kaç senesinde idi bilmiyorum, hacca gittiğimiz bir senede vapurla döndük. Arap hacıları var, Libya hacıları hep. Libya'nın Arap hacıları vapurumuzu, İstanbul vapurunu tutmuşlar. Biz de tesadüf bu vapura girdik. Hepsi Arap, içerde ancak üç beş tane Türk taifesi var.

İşte konuşuyoruz onlarla.

Merhaba!

Merhaba!

Başka şey yok.

Bütün işleri hep birbirlerine merhaba. Dedim ki;

“Yahu *es-selamu aleyküm* bilmez misiniz siz? Bunu demez misiniz siz birbirinize?”

Gülüyorlar.

Onlar da unutmuşlar.

Merhaba başka, hoşgeldin başka, sefa geldin başka, günaydın başka, akşam aydın başka! Ama bu selâmı Allah öğretiyor bize! Allah'ın talem ettiği, Kur'an'ın da bize tavsiye ettiği selam, *fe-hayyû* emri ile olan selam, Peygamber Efendimiz'in de açıkladığı *es-selamün aleyküm ve rahmetullah*.

Onun için namazlarımızdan çıkarken *es-selamün aleyküm ve rahmetullah* deyip tüm kardeşlerimize, sağımızda ve solumuzda olanlara selâmı vererek çıkarız namazdan.

Vaciptir.

Bunu, nasıl ki namazdan çıkarken bu selâmı vermeden çıksa olur mu insan?

E bitti namaz olsun.

Namazdan çıkma meselesinde bunun bir cevazı var. Zaruret halinde o. Mesela namazı bitirmiş, *Ettehiyyatü*'yü de okurken abdesti sı-

kıymış, daralmışsın daralmışsın, çeşitli hadiseler dolayısıyla namazdan çıkmak mecburiyetinde kalmışsın. Namaz sahihtir derler.

Fakat bizim gibi öyle zaruret olmadıkça *es-selamün aleyküm ve rahmetullah* demeden namazdan çıkmak olur mu?

Biz mesela imamken bize, *es-selamün aleyküm* demeden kalkıversen “Hocaefendi olmadı namaz!” diye herkes bağırır.

E demek ki nasıl ki selam da mecbur oluyoruz birbirlerimize böyle selam vermeye, bu selâmı her yerde her zaman tekrar etmek vazifemiz. *es-Selamün aleyküm ve rahmetullah* de, ondan sonra günaydın kardeşim, Allah gücünü mübarek etsin kardeşim de, Allah gece-niz mübarek etsin kardeşim de, ne dersen de. Ne kadar söz varsa söyle ama Allah'ın talim ettiği ve Resûlullah'ın da tavsiye ettiği selamı terketme, bırakma. [Bırakırsan] en bahillik o zaman olmuş olur.

بَخَرُوا بُيُوتَكُمْ بِاللُّبَانِ وَالشَّيْحِ وَالْمُرِّ وَالصَّغْتَرِ

Bahirrû büyûteküm bi'l-lübâni ve's-şîhi ve'l-mürri ve's-sa'teri.

Yapmadığımız şeylerden birisi de bu. Bak Efendimiz diyor ki;

“Evlerinizi kokulayın.”

Şurada dört tane koku söyledi: Lübân, sîyh, mürr sa'ter. Bunlar güzel koku veren otlar. Güzel koku veren otlar, bu güzel buhur şimdi Arapların yaptıkları çubuklar var ya, o çubukları yakıyoruz ya. Oradan bir duman çıkıyor. Onu yapmışlar onlar hazırlamışlar. Bizim de eskiden memleketlerimiz de ağaçlar vardı, koku ağaçları. O koku ağaçlarını kokusu olur diyerekten mevlütlerde bâhusus yakarlar.

“Bunu evlerinizde de yakınız.” diyor Efendimiz. Çünkü evlerimiz meleklerle doludur. Meleklerle doludur, o melekler de güzel kokuları severler, hoşlanırlar ve güzel kokuların olduğu yerlere toplanırlar. Toplanırlar bizim topladığımız gibi. Binâenaleyh evin içerisinde bereket fazla olur, feyz fazla olur, neşe fazla olur, tat da fazla olur. Onun için böyle şimdi bunları bulamayız belki ama hazırları var işte. O hazır kokulardan hiç olmazsa akşamları birer tane yakıversek, akşamdan sonra yahut yatsıdan evvel sonra, evimizin içerisi bu kokuyla mis gibi kokar. Ve biz de o suretle o ko-

kuların içerisinde uykumuza yatmış oluruz. İn-
şaallah Cenâb-ı Hakk'ın melekleri de bize yar-
dımcı olurlar.

Mesela şimdi affedeceksiniz ya kusuru. Bu
akşam ben kalkamadım gece namazına. Allah
Allah, sabahleyin kalktım ki namaz vakti gel-
miş.

“Yâ Rabbi! neden kalkamadım acaba bu
gece ben?”

Bir kusur var tabi. O kusur dolayısıyla
gece namazına kalkıp kılmaya imkan olmadı.
Uyanamamışım, ne hangi gaflet bastıysa beni
uyutmuş. İşte bu güzel kokulardan bir koku ol-
saydı o pisleri kovarlardı, iyilik melekleri de
gelirlerdi bana derlerdi ki “Kalk kalk, vakit
geldi!” derlerdi biz de kalkardık.

Onun için bu iyi kokuların başka cihetten
de faydası da var.

بِدُمُوعِ عَيْنَيْكَ فَإِنَّ عَيْنًا بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ لَا تَأْكُلُهَا النَّارُ
أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بِمِ أَنْقِي
النَّارَ؟ قَالَ: ... فَذَكَرَهُ

*Bi-dümû'i ayneyke fe-inne aynâ beket
min haşyetillâhi lâ te'külühe'n-nâru.*

Bir zât gelmiş Efendimiz *sallallahu aleyhi
ve sellem*'e demiş ki;

“Yâ Resûlallah! Bu cehennemden nasıl kurtulacağız?”

Bu cehennemden nasıl kurtulacağız?

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* demiş ki;

Bi-dümû’i ayneyke. “Gözlerinden akıtacağın yaşlarla bu cehennemden kurtarısın kendini.”

Çünkü senin gözlerinin yaşları cehennemin ateşini söndürür. Bak bak aziz kardeş! Deryaları akıtsan, denizleri akıtsan, cehennemin ateşini söndüremezsin. Fakat mü’minin gözünün yaşı cehennemi söndürüyor.

Ki bizim yolumuz cehennemin içinden geçecek. Cennetin köprüsü cehennemin üzerinde. Herkesin iyi kötü, peygamberler de dahil, herkes o cehennemin yolundan geçecek. Geçerken cehennem mü’mine diyecek ki;

“Çabuk geç çabuk geç ey mü’min! Senin soğukluğun beni söndürüyor! Çabuk geç!”

İşte o ateş tabi nasıl ateş bilinmez o. Onun vasıflarını çeşit çeşit bildiren kitaplar varsa da, sana ben en kısasını, güzelini anlatayım.

Bir sıtma tuttuysa sen anlarsın bu işi. Sen olduğun gibi bir adamsın işte. Fakat o sıtma tuttuğu vakitte yahut çeşitli hastalıkların ateşi, bakıyorsun derece-i hararet 39, 40, 41 olmuş. Fakat sen o sensin işte.

Ateşin kömürü nerende senin?

Ateş nerede vücudunda?

Yanan bir şey de yok vücudunda ama derece gösteriyor ki derece-i hararet 41, neredeyse 42, neredeyse 43 olup âhireti boylayacak adam.

E bu ateş nerede?

Gözle görünen bir şey yok ama dereceler gösteriyor, bu adam çok ateşli, yanıyor.

İşte o cehennem de yangınını içine girdikten sonra görürsün. Öyle alevli malevli, öyle bizim yangınlardaki yanan ateş gibi zanetme. Kim bilir nasıldır. Bilmeyiz artık tasvirini.

Allah cümlemizi korusun.

Nasıl ki bu ateşleri düşürücü ilaçlar var, bu cehennem ateşine de söndürecek mü'minlerin gözyaşları.

Mü'minlerin gözyaşları!

Nasıl ama?

Fe-inne aynâ beket min haşyetillâhi. “Allah korkusu için [ağlayan gözler.]”

Yoksa insan ağlar. Dünyasından bir kaybı olur, bir zararı olur, hanım ölür, çocuk ölür, şu ölür bu ölür başlar feryad ü figana.

Bu para etmez!

Ya?

Günahlarını önüne getirirsin, Allahu Teâlâ'nın azametini önüne getirirsin. Bu azamet-i ilahiyenin karşısında yaptığın küstahlığa bakarsın, içinden gelen bir âh u inîn ile ağlarsın, pişmanlık hissedersin. Bu ağlayıştır işte söndüren cehennemi!

Lâ te'külühe'n-nâru. “İşte bu gözyaşlarıyla yetişen vücudu ateş yiyemez, cehennem yiyemez.” diyor.

Bu hususta birçok hadisler de var.

بِذَلِكَ أَمَرَتِ الرَّسُلُ قَلْبِي: لَا تَأْكُلُ إِلَّا طَيِّبًا
وَلَا تَعْمَلُ إِلَّا صَالِحًا

Bi-zâlike ümirati'r-rusülü kablâ lâ te'kül illâ tâben ve lâ ta'mel illâ sâlihan.

Bakınız bu demin söylediğim sözleri tekit eden bir hadis.

Bi-zâlike ümirati'r-rusülü. “Bütün peygamberler böyle emrolunmuşlardır.”

Ne diye?

“Benden evvel gelen bütün peygamberlerin de emrolundukları şey.” *Lâ te’kül illâ tîben*. “Ey Peygamber! Yiyeceksen illa temiz ye, tîyb!”

Tîyb, helalin üstünde bir üstün mertebedir. Helal başka *tîyb* başka.

d. Kardeşlik Bağlarını Güçlendiren Selam

Mesela helal kazanırsın da, namaz vakti camiye gelemediğin vakitte kazandığın para *tîyb* değildir, *tîyb* olmaz. Ezan okunmuş sen hâlâ alışveriş ile meşgulsün. Helaldir fakat *tîyb* değildir. Peygamberlere de emrolunmuş ki;

“*Tîyb* olarak yeyiniz.”

Tîyb olarak [yemek nasıl olacak?]

İşte ezan-ı muhammedîden evvel kapının önüne perde mi çekersin, kapını mı kaparsın. Abdestini hazırlarmışsın, caminde duyarsın ezanı. Camide ezanı duymak efdaldır. Duyduktan sonra hazırlanmaya kalkmak ikinci mertebedir.

Onun için bütün peygamberlerin emrolundukları şey;

Lâ te'kül illâ tâben hâlâlen. “Helal yeyin.”

Yalan olmasın, hile olmasın, hud'a olmasın, yalan, kizip, iftira, başka aldatıcı bir şey olmasın. Aldatmak suretiyle [olmasın.]

Ben bir kere vakti ile çarşıya gitmiştim gençlik zamanlarımda. Bir şey alacak oldum, bir dükkana girdim çok bir para istedi, neydi bilmiyorum. Sonra yarısından aşağıya verdi bana. Yarısından aşağıya verdi adam.

Düşündüm, yahu bu adamın iki misli para isteyip de yarısından aşağı vermesinde ne manâ var?

Baktım ki yine çok kazanmış adam sonra. Yine çok kazanmış yani, yine aldatmış beni. Eğer ben bilmesem de onu verdiğiine, “İşte hadi beş on kuruş aşağıya ver.” filan desem ooo dünyayı kazanacak adam.

E bu câiz olmayan bir şey. Her şeyin bir haddi var. En güzel kazanç [ticaretle olan kazançtır.]

Mesela bizim imamımız İmam Azam tüccar. Tüccar olmakla beraber, kendisi yapmıyor da ortağı var, ortağını gönderiyor. Buğday nak-

lediyor buğdayı olmayan memleketlere. Basra'ya bir vapur buğday göndermişler. Demiş, mesela burada 10 kuruşa aldıysa 11 kuruşa sat bu buğdayı demiş. Oraya gittiğin vakitte 11 kuruşa sat, üstüne ekleme fazla.

Adam gitmiş bakmış ki buğday piyasası yükseliyor. Oradakiler de demişler ki, “Bir hafta filan beklersen onu 15'e satarsın.” demişler.

E adam da nefis, aldanmış 15'e satmış.

Getirmiş İmam Azam'a tabi, belli hesap, çok para vermiş.

“Neden bu böyle çok oldu?” demiş.

“İşte 15'e sattık.” demiş.

Canım ben sana demedim mi [kaçı satacağını]?

Demiş, “O vapurdaki bütün erzak o memleketin ahalisine fisebilillah tasadduk. Kazancı da, kökü de, sermayesi de hepsi içine dahildir. Olmaz öyle şey!” demiş.

İttikâ, bak Müslümanlık nasıl oluyor! Biz 15'e değil de 25'e, 35'e, 45'e, 55'e satarız, “Oh!” [deriz].

Onun için tüccarın en kötüsü o tüccardır ki pahalılık gelince sevinir. Çünkü doldurmuştur dükkanı birçok eşya ile. On kuruşa almıştır, bugün çıkmıştır 50 kuruşa o mal. Sevinir tabi, çok kazanacak. Sorarsın;

Yahu bunu sen 10'a aldın, 15'e sat işte?

E belki yarın koyamam yerine ki?

Onu da öne katar, "Yarın o fiyata koyamam ki?" [der.]

Koyamazsan koyama, yarın aldığını da yarınki fiyata satarsın canım?

Yok, işine gelmez öyle.

Onun için peygamberler emrolunmuşlar ancak *tîyb* yiyecekler. *Ve la ta'mel illâ sâlihan.* "Ameliniz de salih olsun ama."

Salih amel işleyiniz yani Allah rızası için. Bütün amelleriniz başka gayelerle değil Allah'ın rızasını tahsil için olsun. Bütün amelleriniz Allahu Teâlâ'nın rızasını tahsil için olsun diyerekten bu suretle hareket etmekle peygamberler emirlenmişler, vazifelenmişler.

Bir tane daha okuyayım.

بِرَاءَةٌ مِنَ الْكِبْرِ لُبْسُ الصُّوفِ وَمَجَالَسَةُ فَقَرَاءِ الْمُؤْمِنِينَ
وَرُكُوبُ الْحِمَارِ وَاعْتِقَالُ الْعَنْزِ أَوْ قَالَ: الْبَعِيرِ

Berâetün mine'l-kibri lübsü's-sûfi ve mücâlesetü fukarâi'l-mü'minîne ve rukûbü'l-himâri va'tikâlü'l-anzi ev kâle el-baîri.

Güzel bir hadis!

“İnsanın kibirden uzaklaşmasına vesile olan, kibirden uzak olmasına alâmet sûf elbisedir.”

Sûf derler bir kumaş vardı eskiden, yani yünden yapılan bir şey. Bugün bizimkilerin sûfi dediği en kıymetli bir kumaş var, o değil. O zaman alelade herkesin giydiği yünden yapılmış, mâmul edilmiş bir kumaş.

“Buna giyerse...”

Bunları o zaman sofular giydiği için sûf demişler. Yünden de yapıldığı için, yünün adı öyle olduğundan sof demişler.

“Bu esvabı giyerse, bu esvabı giyen adam da kibir yoktur.”

Yani âdî elbisedir, şan şeref verici bir elbise olmadığı için, bu elbiseyi giyen de kibir olmaz demiş.

İkincisi;

Ve mücâlesetü fukarâi'l-mü'minîne.
“Mü'minlerin fukaraları ile oturup kalkıyor.”

Mü'minlerin fukaraları ile oturup kalkan adamda da kibir olmaz. Çünkü varlık benlik fukaralarla oturup kalkmaya müsaade etmez. Tabi; “Bak nasıl adam! Hiç şerefini, kıymetini, vakarını bilmiyor. Bak kimlerle oturup kalkıyor!” dedirttirmemek için fukaralarla oturup kalkmaz. O kibir alameti. Fukaralarla oturup kalkıyorsa onda kibir yok demektir. İki.

Üçüncüsü;

Ve rukûbü'l-himâri. “Merkebe binmek.”

Bu tabi o devirde. At varken merkebe binmeyi hoş görmezlermiş.

“Bak bir at almaya vakti yok da merkebe binmiş!” [diye ayıplarlanmış.]

Mesela bugün de otomobilin mesela âdisine binmiş diyelim. İyisi varken âdisine binmiş. Bu da kibir alameti. İyi otomobil tabi, insan onun içine kurulunca biz bile bazen içimize bir hoş geliyor. O güzel arabayla bir çalım satması daha kolay gelir insana.

Va'tikâlü'l-anzi ev kâle el-baîri. “Hayvanlarını kendisi bağlıyor: Hayvanlarını at, keçi, koyun, deve neyse onları kendisi bağlıyor.”

Uşaklarına tenbih etmiyor, başkalarına şunları bağlayın demiyor, kendisi bağlayıyor, ahırına koyuyor. İşte önlerine yiyeceklerini koyuyor, bağlıyor, ediyor. Bu gibi vazifeleri yapmak da kibirden uzak olduğunun alametidir. Yani kendi işini kendi görebiliyor, başkalarını o işlere sürüklemiyor. Bu kibirsizlik alametidir demişler.

Şunu da okuyayım. Bu biraz uzun gelecek.

بِرُّ الْوَالِدَيْنِ يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ، وَالْكَذِبُ يُنْقِصُ الرِّزْقَ،
وَالدُّعَاءُ يَرُدُّ الْقَضَاءَ وَاللَّهُ تَعَالَى فِي خَلْقِهِ قَضَاءٌ: قَضَاءُ
مُحَدِّثٍ، وَقَضَاءُ نَافِدٍ؛ وَلِلْأَنْبِيَاءِ عَلَى الْعُلَمَاءِ فَضْلٌ دَرَجَتَيْنِ
وَالْعُلَمَاءِ عَلَى الشُّهَدَاءِ فَضْلٌ دَرَجَةٍ

Birru'l-vâlideyni yezîdü fi'l-umuri...

Bu kadarını söyleyelim, altını da gelecek derste tekrarlarız.

Birru'l-vâlideyni. “Ana babaya ikram u ihsan.”

“Ana ve babaya ikram u ihsan.” *Yezîdü fi'l-umri.* “Ömrü arttırır.”

Ben bu kadar söyleyeyim, sen onu ara bul. “Ömür artar mı, nasıl artar?” diyerekten araştır artık.

Demek ki ana babaya ikram, ihsan, tâzim, hürmet, saygı insanın ömrünün artmasına sebep oluyor. *Yezîdü* diyor. *Yezîdü fi'l-umuri*. “Ömrü ziyade eder, arttırır.” Aksi?Onlara ikram etmemek, ihsan etmemek, tahkire yeltenmek, onların hatırlarını kırmak, yıkmak da insanın ömrünü azaltır. Alt tarafı gelecek, gelecek derse bırakırız inşaallah.

Allah cümlemizi affetsin. Tevfikatı samadaniyesine mazhar eylesin. Seyyatlarımızı mahveylesin. İyi ameller üzerinde hüsn ü hatimelerle âhirete göçmeyi nasip ü eylesin. Cennet ve Cemali ile de cümlemize ihsan buyursun.

Lillahil-Fâtiha.

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.çizgi](#)

